

УДК 336.226.3 : 336.225

Сущенко Олександр Миколайович,
канд. екон. наук, доц., доцент кафедри фінансів
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
(03680, Україна, Київ, проспект Перемоги, 54/1)
E-mail: suschenko7@gmail.com

Пислиця Анна Віталіївна,
канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
(03680, Україна, Київ, проспект Перемоги, 54/1)
E-mail: Pyslytsya_Anna@ukr.net

ВЗАЄМОДІЯ ФІСКАЛЬНИХ ОРГАНІВ З ВЕЛИКИМИ ПЛАТНИКАМИ ПОДАТКІВ: ДОСВІД АВСТРАЛІЇ

АНОТАЦІЯ. Метою даної статті є дослідження австралійського досвіду взаємодії фіскальних органів з великими платниками податків і визначення можливості його імплементації в Україні. Було використано емпіричний, аналітичний і графічний методи дослідження. За результатами проведеного дослідження зроблені висновки щодо можливості імплементації австралійського досвіду в Україні: групування великих платників податків за новими ознаками; необхідність подальшого розвитку інституту податкових радників (податкових консультантів); актуальність захисту персональних даних учасників податкових відносин, зумовлена широким розповсюдженням в Україні останнім часом електронних сервісів. Результати проведеного дослідження будуть корисними науковцям, практикам, студентам і всім тим, хто цікавиться проблематикою оподаткування, загалом, і великими платниками податків, зокрема. Представники великого бізнесу, що формують категорію великих платників, відіграють не тільки фіскальну, але й важливу соціально-економічну роль. Тому дослідження різних аспектів їх діяльності є важливим для суспільства.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: податки, великі платники податків, податкова система, фіскальні органи, адміністрування податків, податкові радники (посередники), звернення платників до податкових органів, позови платників до податкових органів.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Великі платники податків відіграють важливу роль в економічному, соціальному, а інколи й політичному житті держави. Саме через значимість великих платників у формуванні податкових надходжень бюджету держави, ще у 50—60 рр. ХХ ст. спочатку в розвинених країнах, а потім і в країнах, що розвиваються, почали створювати окремі підрозділи по роботі з цією категорією платників. Австралія належить до держав, що раніше за Україну запровадили такі підрозділи, і крім

того одні з перших впроваджують інноваційні сервіси щодо платників: горизонтальний моніторинг [1], податкову медіацію [2] тощо. Тому дослідження австралійського досвіду сервісу великих платників податків і можливостей його використання у вітчизняній практиці є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Деякі аспекти функціонування великих платників податків у зарубіжних країнах розглядали О.С. Ватаманюк [3], Т. Демків [1], В.М. Костюхіна [4], І.В. Лещух [5], С. Пелех [1], С.Я. Салига [6], А.А. Славкова [3], Л.О. Соловйова [6–8], О.Ю. Тімарцев [9] та інші науковці.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Незважаючи на появу останнім часом усе більшої кількості публікацій, присвячених великим платниками податків, лише в деяких наукових дослідженнях розглядаються окремі аспекти зарубіжного досвіду. До цього слід додати, що в таких працях, як правило, присутній огляд досвіду кількох країн, а отже ґрунтовного та комплексного дослідження практики взаємодії фіскальних органів з великими платниками податків у окремих країнах, побудованого на дослідженні першоджерел, досі немає. Крім того, зарубіжна практика також весь час змінюється, а отже потребує постійного моніторингу.

Формулювання мети і завдання дослідження. Мета дослідження — вивчити практику взаємодії фіскальних органів з великими платниками податків в Австралії та обґрунтувати доцільність її імплементації Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Основною причиною запровадженні відділів по роботі з великими платниками податків в Австралії, як і у більшості держав, у т.ч. і в Україні, було прагнення забезпечити стабільний збір податків [10, р. 46].

Критерієм визначення великого платника податків в Австралії є перевищення річного обороту платника суми 250 млн австр. дол. Крім того, у звіті Міжнародного валютного фонду (МВФ) за 2002 р. згадується також про ще один критерій: чи є платник «дуже багатим» [10, р. 49]. За даними Податкового управління Австралії, майже 1300 економічних груп присутні сьогодні у сегменті великого ринку, представляючи більш ніж 32 000 бізнес-одиниць. Дві третини з цих компаній є публічними (акції знаходяться в обігу на фінансовому ринку), а 1100 груп мають щорічний оборот, що перевищує 250 млн австралійських доларів.

За підсумками 2008—2009 рр. великі платники податків сплатили майже 63 % від загального обсягу зібраного корпоративного податку та 53 % (20,2 млрд австралійських дол.) податку з продажів [11]. Для порівняння, у 1998 р. в Австралії 8 % підприємств, підзвітних відділам по роботі з великими платниками, виплатили 74 % від загального збору податку на прибуток корпорацій [10, р. 9]. У наступні роки ситуація майже не змінилася, оскільки частка ВПП у загальному обсязі сплаченого корпоративного податку у 2009—2010 рр. становила 60,1 %, а за підсумками 2010—2011 рр. — 62,6 % (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка сплати корпоративного податку різними групами платників Австралії у 2009—2011 рр.

Розміри компаній	2009–2010		2010–2011	
	кількість платників	млн австр. дол.	кількість платників	млн австр. дол.
Збиткові	414	129	341	42
Мікропідприємства	257 994	5 817	274 022	6 383
Малі	33 374	5 105	35 632	5 873
Середні	9 391	7 364	9 980	7 522
Великі	756	2 889	806	3 300
Дуже великі (ВПП)	640	32 120	692	38 775
Всього	302 569	53 423	321 473	61 896

Складено авторами за [12, р. 38]

Особливістю представлення статистичної інформації податковими органами Австралії є те, що ВПП виокремлені в категорію «Дуже великі платники» (відповідні пояснення наводяться на початку звіту «Taxation statistics 2010–2011», оприлюдненого у квітні 2013 року). Ставка корпоративного податку в Австралії становить 30 %, крім того є диференціація ставок залежно від особливостей діяльності платника податків (наприклад, якщо мова йде про фонди розвитку) [13, р. 1].

Поряд із незначним збільшенням частки ВПП у загальній структурі сплаченого корпоративного податку, можна стверджувати, що дані зміни відбулись за рахунок зменшення частки середніх компаній (з 13,8 % у 2009—2010 рр. до 12,2 % у 2010—2011 рр.).

Слід також відзначити незмінність позицій малих і великих компаній у загальному обсязі зібраного корпоративного податку. Так, малі підприємства продемонстрували лише незначне зменшення своєї частки з 9,6 % у 2009–2010 рр. до 9,5 % у 2010–2011 рр., а великі компанії — з 5,4 % до 5,3 % за відповідний досліджуваний часовий проміжок. Мікропідприємства становлять найбільшу кількість серед компаній в Австралії, проте їх внесок до бюджету держави в частині сплати даного виду податку доволі скромний. Зокрема, мова йде про частку у 10,3 %, яку було зафіксовано за підсумками 2010–2011 рр., що на 0,6 % менше за відповідний показник попереднього періоду.

Окрім компаній до категорії ВПП можна також віднести пенсійні фонди, які відповідають відповідним визначеним критеріям (обсяг річних оборотів понад 250 млн австр. дол.) (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка сплати податку на прибуток пенсійними фондами Австралії у 2010–2011 рр.

Розміри компаній	2009-2010		2010-2011	
	кількість платників	млн австр. дол.	кількість платників	млн австр. дол.
Збиткові	59	-	45	-
Мікро	349 109	263	363 963	-626
Малі	241	20	363	-25
Середні	139	380	127	271
Великі	37	611	35	419
Дуже великі (ВПП)	67	5 923	74	6 436
Всього	349 652	7 197	364 607	6 475

*Складено авторами за [12, р. 54].

Пенсійні фонди, що відносяться до категорії великих платників податків, відіграють суттєву роль при сплаті податку на прибуток, оскільки навіть попри незначну їх кількість вони відповідають за формування 99 % надходжень. Пенсійні фонди зі щорічним обігом до 2 млн австр. дол. представлені найширше серед усієї кількості установ даного типу (99 %). Проте їх частка у сплаті податку на прибутки є незначною.

Важливу роль відіграють ВПП також і при сплаті податку на прирощення капіталу (Capital Gains Tax). Так, ледве не половина надходжень по даному виду податків надходить саме від великих платників податків (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка сплати податку на прирощення капіталу
в Австралії у 2010–2011 рр.

Розміри компанії	Кількість платників	Чисте прирощення капіталу, млн австр. дол.	Оцінений податок на прирощення капіталу, млн австр. дол.
Збиткові	186	96	19
Мікропідприємства	7 723	1 282	361
Малі	929	591	156
Середні	329	806	214
<i>Великі</i>	42	446	131
<i>Дуже великі (ВПП)</i>	92	3 140	718
Всього	9 301	6 360	1 600

Складено авторами за [12, р. 78].

Мікропідприємства мають найбільшу частку серед усієї кількості платників податку на прирощення капіталу — 83 %. Проте їх роль у формуванні чистого прирощення капіталу, так і відповідного податку є доволі скромною — 20,2 % і 22,6 %, відповідно.

На противагу мікропідприємствам, дуже великі підприємства (великі платники податків) складають лише 1 % від загальної кількості платників даного податку. У той же час, дана група платників податків забезпечує формування майже 45 % усіх надходжень по податку на прирощення капіталу.

Маючи значні обсяги продажів товарів і послуг, великі платники податків є одночасно суттєвими платниками податку на додану вартість (ПДВ), який в Австралії складає 10 % [14]. Зокрема, в статистиці податкових органів Австралії окремо виділяється група платників ПДВ, які мають податкових зобов'язань або ж очікують на відшкодування більше ніж 10 млн австр. дол. (табл. 4). Фактично, мова йде про платників податків, які форму-

ють левову частку надходжень за цим податком, а тому можуть бути також віднесені до категорії великих платників.

Таблиця 4

Динаміка надходження та відшкодування ПДВ в Австралії у 2009–2011 рр.

	2009-2010		2010-2011	
	кількість платників	млн австр. дол.	кількість платників	млн австр. дол.
Чисті зобов'язання/ відшкодування				
Понад 10 млн	527	-27 820	580	-32 373
Від 5 млн до 9 999 999	380	-2 691	371	-2 617
Від 1 млн до 4 999 999	1 882	-3 962	1 909	-4 046
Від 500 тис. до 999 999	2 120	-1 454	2 188	-1 515
Від 100 тис. до 499 999	16 892	-3 503	16 794	-3 511
Від 10 тис. до 99 999	97 872	-2 940	99 201	-2 982
від 1 до 9 999	392 521	-839	389 423	-833
Всього відшкодування	512 194	-43 208	510 566	-47 877
від 0 до 9 999	868 016	3 246	852 023	3 215
від 10 тис. до 99 999	481 508	13 791	492 414	14 132
від 100 тис. до 499 999	57 864	11 639	5 930	12 105
від 500 тис. до 999 999	6 926	4 803	7 349	5 134
від 1 млн до 4 999 999	5 531	11 365	5 930	12 105
від 5 млн до 9 999 999	756	5 123	808	5 607
більше 10 млн	838	36 221	893	39 372
Загальний обсяг зобов'язань	1 421 439	86 279	1 419 445	91 622
Зібрані податковими органами	1 933 633	43 071	1 929 911	43 745
Надходження з митниці		2 936		3 062
Всього ПДВ		46 007		46 807

Складено авторами за [12, р. 111].

Як свідчать дані Податкового управління Австралії (табл. 4), загальний обсяг відшкодування за ПДВ зріс на 10,8 %, а обсяг зобов'язань — на 6,2 %, що спричинило незначне зростання обсягів чистих надходжень ПДВ. Основною рухомою силою зрос-

тання обсягів відшкодування ПДВ було зумовлено, перш за все, зростанням відшкодування платникам із сумами від 1 млн австр. дол. сплаченого ПДВ і більше (ці категорії платників відповідно до світової практики також вважаються великими).

Частка ВПП у загальній кількості платників податків, за якими визначено зобов'язання, складає менше 1 %. При цьому дана група платників податків формує більше 60 % зобов'язань за ПДВ (61,1 % у 2009–2010 рр. та 62,3 % у 2010–2011 рр.). Темпи зростання по даній групі платників податків у частині зобов'язань по ПДВ були найвищими і становили 8 % (по трьом групам, які задовольняють критеріям ВПП).

Найбільша кількість платників податків зареєстрована за зобов'язаннями, які не перевищують 1 тис. австр. дол. — їх частка у 2009–2010 рр. склала 61,1 %. Хоча вже наступного податкового періоду їх кількість зменшилася на 1,1 % до 60 % від загальної кількості платників податків. При цьому обсяги податкових зобов'язань по ПДВ даної групи не перевищували 4 % (3,8 % у 2009–2010 рр. та 3,5 % у 2010–2011 рр.).

Розглянемо генезис взаємодії великих платників податків з фіскальними органами в Австралії. У 1987 р. податкова адміністрація Австралії запровадила аудиторську програму щодо великих платників податків, а вже у 1994 р. заснувала відділи великих платників податків, які з початку здійснювали лише аудит [10, р. 7]. У 1999 р. в Австралії функціонував один відділ великих платників податків, що складався з 10 офісів [10, р. 50]. Як і в Україні, в Австралії існують спеціальні правові норми для врегулювання операцій відділів по роботі з великими платниками податків [10, р. 47].

Організаційна структура Відділу з питань великих підприємств та міжнародного бізнесу Австралії побудована ні за принципом функцій, ні за видом податків — це модель організаційної структури відповідно до промислових секторів та «окремих питань» (міжнародних, приріст капіталу, приватизація) [10, р. 53].

У світовій практиці адміністрування податків поширеною є практика поділу всіх платників податків на великі, середні та малі. Подібний підхід використовується Податковим управлінням Австралії (ПУА) з єдиним доповненням, яке стосується групи великих платників податків: дана група поділена на звичайних великих платників податків і мультинаціональні підприємства (ТНК).

З 1 грудня 2010 року були введені певні зміни у функціонування відділу з адміністрування ВПП в Австралії. Зокрема, було

запроваджено окремі підрозділи, які сконцентровані на таких напрямках роботи:

- міжнародний (Internationals),
- найважливіші справи (Case Leadership),
- ризики та розслідування (Risks and Intelligence),
- відносини з урядовими установами (Government Relations),
- промислові стратегії (Industry based strategy) [15, p. 88].

В окремих випадках напрямки роботи сконцентровані на конкретних сферах економіки:

- ✓ обробна промисловість,
- ✓ фінансові послуги,
- ✓ іноземні та інвестиційні банки,
- ✓ енергетика та ресурси,
- ✓ продажі та послуги [15, p. 88].

В Австралії у відділі великих платників податків задіяні 1250 працівників, що складає 8,6 % від загальної кількості працівників податкової адміністрації, і їх заробітна плата є вищою у порівнянні із заробітною платою працівників решти відділів, що зумовлено потребою у висококваліфікованому персоналі, який би справлявся із високим рівнем складності роботи із великими платниками податків [10, p. 26].

В Україні останні роки все частіше говорять про необхідність перетворення фіскальної служби на сервісну. Переконані, що послаблення контролю за платниками дасть можливість перш за все несумлінним платникам ухилятися від сплати податків, крім того частина сумлінних платників також може почати ухилятися від податків, побачивши певну безконтрольність і безкарність. Безумно, важливим є намагатися мінімізувати перевірки сумлінних платників з одночасним посиленням уваги на несумлінних платниках (зараз такий підхід частково реалізовано через встановлення різної тривалості перевірки для платників з різним ступенем ризику). Однак погоджуємося, що масово-роз'яснювальна, консультативна, апеляційна робота з платниками є вкрай важливою. Тому розглянемо досвід Австралії з цього питання. Зведену інформацію щодо роботи фіскальних органів Австралії зі зверненнями про роз'яснення окремих положень податкового законодавства представлено в табл. 5. Як бачимо, дані щодо розгляду звернень платників згруповано за категоріями платників (у тому числі й великих) і за видами податків (табл. 5).

Таблиця 5

Динаміка звернень платників податків Австралії стосовно роз'яснення податкового законодавства у 2010–2012 рр.

	Завершені справи		Завершені в межах відведеного строку	
	2010-11	2011-12	2010-11	2011-12
Податок на доходи				
Індивідуальні	2 943	2 939	86,1	89,3
Малі підприємства	2 619	2 264	84,4	85,1
Середні підприємства	388	351	92,0	92,6
Великі підприємства	248	246	93,1	94,3
Неприбуткові організації	183	192	86,3	90,6
Урядові установи	108	107	90,7	94,4
Податок з продажів	1 388	1 141	91,0	96,3
Відрахування до пенсійного фонду	1 086	1 050	91,7	98,4
Акцизи	112	93	93,8	93,7
<i>Всього</i>	9 075	8 383	88,1	90,3

Складено авторами за [16, р. 51].

Результати діяльності податкових органів Австралії свідчать про стрімке скорочення запитів щодо надання роз'яснень з конкретних положень податкового законодавства за період 2010–2012 рр. (на 7,6 %). Особливістю роз'яснювальної роботи є те, що найбільшу активність проявляють податкові практики (радники), від яких надходило за досліджуваний період більше 50 % запитів. Важливим є той факт, що кількість запитів, які надійшли від податкових посередників майже не змінилася за досліджуваний період.

Завдяки покращенню ефективності роботи податкових органів вдалося значно скоротити кількість звернень з боку малих (на 14 %) і середніх підприємств (10 %) стосовно особливостей справляння податку на доходи. Великі підприємства на відміну від малих і середніх майже не змінили активність щодо з'ясування особливостей оподаткування доходів. У частині адміністрування податку з продажів також спостерігалися значні позитивні зрушення, оскільки кількість звернень зменшилась на 18 %, а частка розглянутих вчасно звернень збільшилась до 96,3 %. Якщо взяти до уваги той факт, що найбільшими платниками даного податку є

великі підприємства, то саме їх інтереси вдалося врахувати найбільше податковими органами.

Також скорочення звернень до податкових органів спостерігалося в тих випадках, коли виникали питання стосовно акцизного оподаткування (на 17 %). У той же час кількість питань у галузі сплати внесків на пенсійне забезпечення майже не змінилися — лише незначне скорочення на 3 %, але зросла частка вчасно розглянутих звернень.

Питання врегулювання дискусійних моментів у податковому законодавстві Австралії знаходиться у центрі уваги відповідних державних органів. У зв'язку із цим, було визначено часові рамки для оброблення та надання вичерпної відповіді по наявним питанням адміністрування податків. Зокрема, заплановано, що 80 % наявних заяв будуть оброблятися протягом 28 днів з моменту отримання інформації (для порівняння, в Україні передбачено 30 днів для відповіді на письмове звернення і 20 днів, з можливістю продовження до 60 днів, — для скарг. У результаті провадження відповідних заходів в Австралії вдалося значно покращити роботу зі своєчасної обробки звернень платників щодо надання роз'яснень зі сплати податків. Так, загальне збільшення відсотка оброблених заяв становило 8 %, чого вдалося досягти за рахунок скорочення термінів обробки заяв по податку з продажів (-5,3 %) і листів з боку неприбуткових організацій (4,3 %).

У той же час, спостерігалося скорочення часу обробки запитів з боку представників бізнесу: малого бізнесу (0,7 %), середніх підприємств (0,6 %) і великих підприємств (1,2 %). Дані цифри свідчать про важливість великих підприємств і про ефективність роботи відповідного підрозділу податкових органів Австралії.

Однак, саме великі підприємства є ініціаторами найбільшої кількості позовів проти дій податкових органів. Так, саме представники великого бізнесу намагалися врегулювати спірні питання на найбільшу суму (193,1 млн австралійських дол.) (табл. 6).

За підсумками діяльності податкових органів Австралії у 2011—2012 рр. найбільша кількість поданих і зареєстрованих позовів належала малим підприємствам (майже 54 %). Проте дана група платників податків має порівняно незначну вагу серед справ, що знаходяться в стані розгляду або ж були вже вирішені (16 % і 11 %, відповідно). Найнижчий рівень активності в сфері з'ясування спірних питань податкового характеру протягом досліджуваного періоду проявляли представники урядових установ

(1 %) і неприбуткових організацій (1 %). Позови даних груп мають ще меншу частку серед позовів усіх груп платників податків, що знаходяться на стадії розгляду, або вже вирішені (частка наближається до 0 %).

Таблиця 6

Загальна інформація стосовно наявних позовів платників проти податкових органів Австралії у 2011–2012 рр.

	Зареєстровані позови	Позови в стані розгляду	Вирішені позови	Різниця (млн австр. доларів)
Індивідуальні	65	92,3	51,0	41,3
Заможні платники податків	15	240,3	150,3	90,0
Малі підприємства	139	147,2	53,5	93,7
Середні підприємства	16	27,7	9,3	18,4
Великі підприємства	17	408,6	215,5	193,1
Неприбуткові організації	2	1,3	0,2	1,1
Урядові установи	2	3,3	1,7	1,6
<i>Всього:</i>	256	920,7	481,5	439,2

*Складено авторами за [16, р. 93].

Стосовно великих підприємств можна стверджувати про певне покращення ситуації, оскільки протягом 2011–2012 рр. кількість зареєстрованих позовів була незначною — 7 %. Проте висока питома вага позовів великих підприємств, які знаходяться на розгляді, та тих, що вже вирішені, свідчить про невирішені питання попередніх періодів (44 % і 45 %, відповідно).

Також ознакою особливої ролі великих підприємств серед усіх платників податків є абсолютні обсяги податків, які є предметом позовів, що розглядаються або ж по яким вже було винесено остаточне рішення. Зокрема, обсяги податків, які підпадають під дані категорії, становили 193,1 млн австр. дол (44 % загальної суми по всім групам платників податків).

Взаємодія платників податків з податковими органами, як вже зазначалося, може відбуватись або на пряму, або за допомогою податкових агентів (радників, посередників). На території Австралії дані відносини регулюються окремим нормативно-правовим актом — Законом про послуги податкових агентів (Tax Agent

Services Act 2009) [17]. Більша частина положень закону вступили в силу 26 березня 2009 року, проте по ряду позицій було запроваджено відстрочення (березень 2010 року). Зокрема, мова йде про такі частини:

- реєстрація (Ч. 2);
- Кодекс професійної поведінки (Ч. 3);
- штрафи (Ч. 5);
- розслідування, які можуть проводитись Колегією податкових практиків (Tax Practitioners Board, TPB);
- інші питання, що містяться в Ч. 7 [18, р. 160].

У випадку, якщо компанія має намір скористатися послугами податкового агента для подання податкової декларації, вона повинна перевірити наявність у даного суб'єкта відповідної реєстрації у Колегії податкових практиків. Тільки зареєстрований податковий агент має право отримувати платню за підготовку податкової декларації. Законом визначено, що реєстрація податковим агентом або агентом з подання звітності (BSA-agent) передбачена для фізичних осіб, компаній і юридичних осіб, які засновані на основні партнерства.

Діяльність податкових посередників ґрунтується на приписах Кодексу професійної поведінки, який скеровує діяльність даної групи суб'єктів податкових відносин на території Австралії. Окрім принципів чесності, законності, відповідального ставлення до коштів клієнтів можна визначити такі:

- уникнення конфлікту інтересів;
- конфіденційність;
- повнота надання послуг;
- наявність необхідних навичок і знань;
- своєчасне надання необхідної інформації на запити Колегії податкових практиків [18, р. 160].

Окрім зазначених принципів також наголошується на необхідності врахування бізнесових інтересів клієнта в процесі виконання доручень, інформування клієнтів про їх права та обов'язки згідно з податковим законодавством та ін.

Взаємодія податкових агентів з податковими органами відбувається за допомогою спеціального порталу на сайті Податкового управління Австралії. Проте попри існування численних переваг такої взаємодії у лютому 2013 року мав місце факт крадіжки невеликої кількості персональних даних податкових агентів і платників податків, що стало предметом відповідного розслідування [19].

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. У результаті проведеного дослідження можемо зробити такі висновки щодо можливості імплементації австралійського досвіду в Україні:

1. Україні доцільно перейняти досвід Австралії щодо поділу великих платників податків не тільки за галузевою ознакою, але й за їх величиною (у попередніх наших працях ми розглядали проблему неоднорідного складу цієї категорії платників [20]).

2. Враховуючи досвід Австралії, Україні варто й надалі розвивати інститут податкових радників (податкових консультантів).

3. Оскільки в Україні зараз широко впроваджуються електронні сервіси, слід звернути увагу на захист персональних даних учасників податкових відносин, так як ця проблема є актуальною навіть для розвинутіших країн.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку пов'язані з вивченням практики взаємодії фіскальних органів і великих платників податків у інших державах. Зокрема, заслуговує на увагу досвід як розвинутих країн, так і держав з перехідною економікою, що мають схожі з Україною соціально-економічні показники.

Бібліографічний список

1. *Пелех С., Демків Т.* Горизонтальний моніторинг – новий сервіс для сумлінних платників податків [Електронний ресурс] / С. Пелех, Т. Демків // Вісник податкової служби України. — 2012. — № 8. — Режим доступу до матеріалів: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/623>

2. *Єрьоменко Г., Заїченко А.* Податкова медіація: досвід і перспективи впровадження / Г. Єрьоменко, А. Заїченко // Юрист&Закон. — 2014. — № 25. — Режим доступу до матеріалів: http://ukmediation.com.ua/files/Eremenko_Zaichenko_U&Z.pdf

3. *Славкова А.А.* Критерії ідентифікації великих платників податків: зарубіжний досвід та українські реалії / А.А. Славкова, О.С. Ватаманюк // Фінанси, облік і аудит. — 2013. — Вип. 2. — С. 119–131.

4. *Костюхіна В. М.* Зарубіжний досвід організації роботи з великими платниками податків [Електронний ресурс] / В. М. Костюхіна // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. — 2015. — Вип. 3., Т. 2. — С. 103–106. — Режим доступу до матеріалів: http://www.lj.kherson.ua/2015/pravo03/part_2/28.pdf

5. *Лещух І.В.* Податковий контроль великих платників податків: іноземний досвід та вітчизняна практика / І. В. Лещух // Облік і фінанси. — 2014. — № 1. — С. 82–88.

6. Соловійова Л.О. Зарубіжний досвід роботи з великими платниками податків / С.Я. Салига, Л.О. Соловійова // *Навкові праці Кіровоградського державного технічного університету. Економічні науки* — 2004. — № 5. — С. 53–62.
7. Соловійова Л.О. Державний податковий менеджмент великих платників податків в Україні : дис... канд. екон. наук : 08.00.08 / Соловійова Людмила Олександрівна. — Ірпінь, 2009. — 225 с.
8. Соловійова Л.О. Державний податковий менеджмент великих платників податків в Україні : монографія / Л.О. Соловійова; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. — Кам'янець-Подільський : ФОП Син О. В., 2012. — 187 с.
9. Тімарцев О.Ю. Адміністрування великих платників податків: світовий досвід і Україна / О. Ю. Тімарцев // *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. Сер. Економічні науки*. — 2010. — № 4. — С. 307–314.
10. Baer, Katherine. Improving large taxpayers' compliance: a review of country experience /by a staff team led by Katherine Baer. — Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2002. — 58 p.
11. Report into the Australian Taxation Office's large business risk review and audit policies, procedures and practices. — Commonwealth of Australia, 2011.
12. Taxation statistics 2010-2011. Overview for Politicians / Government / General public. — Commonwealth of Australia, 2013.
13. Corporate Tax Rates 2013. International Tax — Deloitte Global Services Limited, 2013.
14. Australian GST Legislation with Overview current to 1 January 2012. 15th Edition. — CCH Australia Limited, 2012.
15. Tax Administration 2013. Comparative Information on OECD and other Advanced and Emerging Economies. — OECD Publishing, 2013. — 375 p.
16. Annual report 2011-12. Commissioner of Taxation. — Australian Taxation Office for the Commonwealth of Australia, 2012.
17. Tax Agent Services Act 2009. Режим доступу до матеріалів: <https://www.comlaw.gov.au/Details/C2009A00013>
18. Gaal J. Tax Agents Manual/John Gaal. — Taxation Institute of Australia, 2010.
19. Податкове управління Австралії. Сайт в мережі Інтернет. / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://www.ato.gov.au/Tax-professionals/BAS-agents/In-detail/Broadcasts-and-tips/Tax-agents-affected-by-online-fraud/>
20. Пислиця А. В. Проблемні аспекти супроводження великих платників податків в Україні / А. В. Пислиця // *Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми та перспективи розвитку економіки в умовах глобальної нестабільності», 10–12 грудня 2014 р.* — Кременчук: КрНУ, 2014 — 395 с.

References

1. Pelex S., Demkiv T. Gory`zontal`ny`j monitory`ng – novy`j servis dlya sumlinny`x platny`kiv podatktiv [Horizontal monitoring – new service for conscientious taxpayers] [Elektronny`j resurs] / S. Pelex, T. Demkiv // Visny`k podatkovoyi sluzhby` Ukrainy`. — 2012. — # 8. — Rezhy`m dostupu do materialiv: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/623> [In Ukrainian]
2. Yer`omenko G., Zaichenko A. Podatkova mediaciya: dosvid i perspekty`vy` vprovadzheniya [Tax mediation: experience and prospects for implementation] / G. Yer`omenko, A. Zaichenko // Yury`st&Zakon. — 2014. — # 25. — Rezhy`m dostupu do materialiv: http://ukrmediation.com.ua/files/Eremenko_Zaichenko_U&Z.pdf [In Ukrainian]
3. Slavkova A. A. Kry`teri`yi identyfikaciyi vely`ky`x platny`kiv podatktiv: zarubizhny`j dosvid ta ukrayins`ki reali`yi [Criterias for identifying large taxpayers: foreign experience and Ukrainian realities] / A. A. Slavkova, O. S. Vatamanyuk // Finansy`, oblik i audy`t. — 2013. — Vy`p. 2. — S. 119–131. [In Ukrainian]
4. Kostyuxina V. M. Zarubizhny`j dosvid organizaciyi roboty` z vely`ky`my` platny`kamy` podatktiv [Foreign experience of working with large taxpayers] [Elektronny`j resurs] / V. M. Kostyuxina // Naukovy`j visny`k Xersons`kogo derzhavnogo universy`tetu. Seriya Yury`dy`chni nauky`. — 2015. — Vy`p. 3., T. 2. — S. 103–106. — Rezhy`m dostupu do materialiv: http://www.lj.kherson.ua/2015/pravo03/part_2/28.pdf [In Ukrainian]
5. Leshhux I. V. Podatkovy`j kontrol` vely`ky`x platny`kiv podatktiv: inozemny`j dosvid ta vitchy`znyana prakty`ka [Tax control of large taxpayers: international experience and domestic practice] / I. V. Leshhux // Oblik i finansy`. — 2014. — # 1. — S. 82–88. [In Ukrainian]
6. Solovjova L. O. Zarubizhny`j dosvid roboty` z vely`ky`my` platny`kamy` podatktiv [Foreign experience of work with large taxpayers] / S. Ya. Saly`ga, L. O. Solovjova // Naukovi praci Kirovograds`kogo derzhavnogo texnichnogo universy`tetu. Ekonomichni nauky` — 2004. — # 5. — S. 53–62. [In Ukrainian]
7. Solovjova L. O. Derzhavny`j podatkovy`j menedzhment vely`ky`x platny`kiv podatktiv v Ukraini [State tax management of large taxpayers in Ukraine] : dy`s... kand. ekon. nauk : 08.00.08 / Solovjova Lyudmy`la Oleksandrivna. — Irpin`, 2009. — 225 s. [In Ukrainian]
8. Solovjova L. O. Derzhavny`j podatkovy`j menedzhment vely`ky`x platny`kiv podatktiv v Ukraini [State tax management of large taxpayers in Ukraine] : monografiya / L. O. Solovjova; Kam`yanecz`-Podil. nac. un-t im. I. Ogiyenka. — Kam`yanecz`-Podil`s`ky`j : FOP Sy`sy`n O. V., 2012. — 187 c. [In Ukrainian]

9. Timarcev O. Yu. Administruvannya vely'ky'x platny'kiv podatktiv: svitovy'j dosvid i Ukrayina [Administration of large taxpayers: world experience and Ukraine] / O. Yu. Timarcev // Visny'k Donecz'kogo nacional'nogo universy'tetu ekonomiky' i torgivli imeni My'xajla Tugan-Baranovs'kogo. Ser. Ekonomichni nauky'. — 2010. — # 4. — S. 307–314. [In Ukrainian]
10. Baer, Katherine. Improving large taxpayers' compliance: a review of country experience /by a staff team led by Katherine Baer. — Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2002. — 58 r. [In English]
11. Report into the Australian Taxation Office's large business risk review and audit policies, procedures and practices. — Commonwealth of Australia, 2011. — P. 5. [In English]
12. Tax Administration 2013. Comparative Information on OECD and other Advanced and Emerging Economies. — OECD Publishing, 2013. — 375 p. [In English]
13. Annual report 2011-12. Commissioner of Taxation. — Australian Taxation Office for the Commonwealth of Australia, 2012. [In English]
14. Taxation statistics 2010-2011. Overview for Politicians / Government / General public. — Commonwealth of Australia, 2013. [In English]
15. Australian GST Legislation with Overview current to 1 January 2012. 15th Edition. — CCH Australia Limited, 2012. — P. 182. [In English]
16. Corporate Tax Rates 2013. International Tax — Deloitte Global Services Limited, 2013. — P. 1. [In English]
17. Tax Agent Services Act 2009. Rezhy'm dostupu do materialiv: <https://www.comlaw.gov.au/Details/C2009A00013> [In English]
18. Gaal J. Tax Agents Manual/John Gaal. — Taxation Institute of Australia, 2010. [In English]
19. Podatkove upravlinnya Avstraliyi. Sajt v merezhi Internet. / [Elektronny'j resurs] // Rezhy'm dostupu do materialiv: <http://www.ato.gov.au/Tax-professionals/BAS-agents/In-detail/Broadcasts-and-tips/Tax-agents-affected-by-online-fraud/> [In English]
20. Py'sly'cya A. V. Problemni aspekty' suprovodzhennya vely'ky'x platny'kiv podatktiv v Ukrayini [Problematic aspects of support of the large taxpayers in Ukraine] / A. V. Py'sly'cya // Materialy' II Mizhnarodnoyi naukovo-prakty'chnoyi konferenciyi «Aktual'ni problemy' ta perspekty'vy' rozvy'tku ekonomiky' v umovax global'noyi nestabil'nosti», 10–12 grudnya 2014 r. — Kremenchuk: KrNU., 2014 — 395 s. — S. 392–394. [In Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 21 серпня 2015 р.

УДК 336.226.3 : 336.225

Сущенко Александр Николаевич,

канд. экон. наук, доц., доцент кафедры финансов
ГВУЗ «КНЭУ имени Вадима Гетьмана»
(03680, Украина, Киев, проспект Победы, 54/1)
E-mail: suschenko7@gmail.com

Пислиця Анна Витальевна,

канд. экон. наук, доцент кафедры финансов
ГВУЗ «КНЭУ имени Вадима Гетьмана»
(03680, Украина, Киев, проспект Победы, 54/1)
E-mail: Pyslytsya_Anna@ukr.net

Взаимодействие фискальных органов с крупными плательщиками налогов: опыт Австралии

АННОТАЦИЯ. Целью данной статьи было исследовать австралийский опыт взаимодействия фискальных органов с крупными плательщиками налогов и определить возможности его имплементации в Украине. Было использовано эмпирический, аналитический и графический методы исследования. По результатам проведенного исследования сделаны выводы о возможности имплементации австралийского опыта в Украине: группировка крупных налогоплательщиков по новым признакам; необходимость дальнейшего развития института налоговых советников (налоговых консультантов); актуальность защиты персональных данных участников налоговых отношений, обусловленная широким распространением в Украине в последнее время электронных сервисов. Результаты проведенного исследования будут полезными ученым, практикам, студентам и всем тем, кто интересуется проблематикой налогообложения, в общем, и крупными налогоплательщиками, в частности. Представители крупного бизнеса, формирующие категорию крупных плательщиков, играют не только фискальную, но и важную социально-экономическую роль. Поэтому исследования различных аспектов их деятельности является важным для общества.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: налоги, крупные налогоплательщики, налоговая система Австралии, налоговые советники (посредники), обращение плательщиков в налоговые органы, иски плательщиков в налоговые органы.

UDC336.226.3 : 336.225

Sushchenko Oleksandr Mykolayovich,

Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor,
Associate Professor Department of Finance
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
(54/1, Peremogy Av., Kyiv, 03680, Ukraine)
E-mail: suschenko7@gmail.com

Pyslytsya Anna Vitaliivna,

Candidate of Sciences (Economics),
Associate Professor Department of Finance

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
(54/1, Peremogy Av., Kyiv, 03680, Ukraine)
E-mail: Pyslytsya_Anna@ukr.net

Interaction between the fiscal authorities and large taxpayers: Australian experience

ABSTRACT. The aim of this article was to investigate the Australian experience of interaction of the fiscal authorities with large taxpayers and to determine the possibility of using it in Ukraine. Authors used an empirical, analytical and graphical methods of research. After the results of the research the conclusions about the possibility of the implementation of the Australian experience in Ukraine were made : arouping of the large taxpayers under the new criterias: the need for further development of the institution of tax advisers (tax consultants): relevance of the protection of personal data of participants of tax relations, caused by the recent widespread in Ukraine of the electronic services. The results of this study will be useful for researchers, practitioners, students and all those interested in tax issues in general and large taxpayers in particular. Representatives of big business, forming a large category of taxpayers, play not only fiscal, but also an important socio-economic role. Therefore, the study of various aspects of their activities is important for society.

KEY WORDS: taxes, large taxpayers, tax system, fiscal authorities, tax administration, tax advisors (brokers), application of taxpayers to the tax authorities, claims of the taxpayers to the tax authorities.

УДК 336.7

Шапран Наталя Сергіївна,

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансові ринки,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

(03680, Україна, Київ, проспект Перемоги, 54/1)

E-mail: nshapran@gmail.com

ЗАХИСТ ІНВЕТОРІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ: ДОСВІД США

АНОТАЦІЯ. Мета дослідження полягає в тому, щоб на основі вивчення досвіду організації системи захисту прав інвесторів на ринку цінних паперів у США виявити такі її аспекти, які можуть стати корисними при розбудові відповідної системи на українському ринку. У цьому контексті було вивчено досвід роботи американської Комісії з цінних паперів і бірж у сфері виявлення правопорушень на ринку цінних паперів, зокрема стосовно організації роботи Управління інформаторів і залучення населення у процес посилення захисту прав споживачів фінансових послуг. Також проаналізовано принципи та досвід роботи Корпорації по захисту інвес-